

EGYETEMES TÖRTÉNET (1500–1848)
TEMATIKA és SZAKIRODALOM az ELŐADÁSHOZ
2023/24 I. szemeszter | <http://seraphin.hu/btk>

Tételcímek a vizsgához

1. A kora újkori Európa népesedési viszonyai és gazdasága a XVI–XVIII. században [BARTA 18-33, HAHNER 27-37, OROSZ 22-73.]
2. A nagy földrajzi felfedezések és a gyarmati kereskedelem kialakulása [OROSZ 103-122, POÓR 377-402, FE-AR 85-112.]
3. A reformáció és a konfesszionizáció története a kora újkorban [BARTA 80-87, FE-AR 60-84, HAHNER 69-76, OROSZ 352-368, POÓR 283-311, 332-373.]
4. Anglia a XVI-XVII. században, az anglikán egyház kialakulása, az angol polgárháborúk [POÓR 46-69, 211-234, OROSZ 156-168, BARTA 120-129, HAHNER 153-171.]
5. Franciaország a XVI-XVII. században, a francia vallásháborúk története, a Napkirály kora Franciaországban [BARTA 102-103, HAHNER 98-109, POÓR 191-210, 312-331, OROSZ 177-185.]
6. A Szent Római Birodalom és a Habsburgok összetett monarchiája, V. Károly és II. Fülöp birodalma [HAHNER 191-194, 203-206, OROSZ 145-151, 189-196, 206-213, POÓR 235-256.]
7. A németalföldi háborúk, Hollandia és Spanyol-Németalföld a kora újkorban [BARTA 113-120, HAHNER 258-263, 268-269, OROSZ 171-176, 234-237.]
8. A harmincéves háború és a vesztfáliai béke [BARTA 137-146, HAHNER 93-97, POÓR 28-45, OROSZ 198-199, 299-308.]
9. Az Ibériai-félsziget és Itália a kora újkorban [HAHNER 275-282, OROSZ 151-152, 153-155, 202-206.]
10. Svédország és harca az északi hegemóniáért [HAHNER 309-313, 317-319, OROSZ 224-230.]
11. Az Oszmán Birodalom virágkora és hanyatlása [OROSZ 248-254, 323-326.]
12. A lengyel-litván unió XVI–XVII. századi története [HAHNER 321-332, OROSZ 215-237.]
13. Az Orosz Birodalom kialakulása és megerősödése a kora újkorban [HAHNER 231-237, OROSZ 238-247.]
14. A Habsburg Monarchia VI. Károly és Mária Terézia uralkodása alatt. A Szent Római Birodalom a XVIII. században. Poroszország nagyhatalommá válása. [ABSZ 81-103, HAHNER 191-230.]
15. A francia *abszolutizmus* évszázada. A francia forradalom és következményei. A Bourbon restauráció és a júliusi monarchia. [ABSZ 55-80, HAHNER 363-424, VADÁSZ 74-94.]
16. A brit nagyhatalom kialakulása és megszilárdulása. [HAHNER 173-190, VADÁSZ 130-145.]
17. A nagy északi háború. A Balti-tenger partvidékének sorsa. Az Orosz Birodalom felemelkedése, Lengyelország bukása. [HAHNER 117-122, 238-253, 321-344, POÓR 119-139.]
18. Az Oszmán Birodalom a XVIII. században és a XIX. század első felében. [HAHNER 463-476.]
19. A bécsi kongresszus és a Szent Szövetség. A Német Szövetség. Az Osztrák Császárság a XIX. század első felében. [VADÁSZ 30-35, 176-183, 248-254.]

Kötelező szakirodalom- és forrásismeret a vizsgához

- [ABSZ] *Dévényi Anna–Forgó András–Gőzsy Zoltán (szerk.): Az abszolutizmus kora.* Pécs, Kronosz 2019.
- [BARTA] *Ifj. Barta János: Napkirályok tündöklése. Európa a 16–18. században.* Debrecen, 1996.
- [DIÓSZEGI] *Egyetemes történeti szöveggyűjtemény 1789–1914.* Szerk. DIÓSZEGI István. Bp., 2001.
- [FE-AR] *Fernández-Armesto, Felipe: Az újkor története (Alternatív világtörténet).* Bp., 2001.
- [HAHNER] *Hahner Péter: A régi rend alkonya. Egyetemes történet 1648–1815.* Bp., 2006.

- [OROSZ] *Orosz István–iff. Barta János–Angi János (szerk.): Európa az újkorban. Debrecen, 2006.*
[POÓR] *Poór János (szerk.): A kora újkor története. Bp., 2009.*
[SZGY] *Poór János (szerk.): Kora újkori egyetemes történeti szöveggyűjtemény. Bp., Osiris, 2000.*
[VADÁSZ] *Vadász Sándor (szerk.): 19. századi egyetemes történet 1789-1890. Bp., Osiris, 2020.*

Habsburg Monarchia

- Az osztrák Pragmatica Sanctio* = [SZGY, 97–99]
II. József politikai emlékirata, 1763 = [SZGY, 137–142]
Mária Terézia tanácsa leányának, Mária Krisztinának, 1766 = [SZGY, 149–151]
Mária Terézia levele fiához, Miksához, 1774 = [SZGY, 155–157]
II. József császár felső-ausztriai türelmi rendelete, 1781 = [SZGY, 242–243]
I Ferenc császár tanácsai fiának, Ferdinándnak, 1835 = [Diószegi 108–109]
Metternich kormányzati elvei 1815 után = [Diószegi 84–86]

Szent Római Birodalom

- Christian August Beck állam- és jogtörténeti tankönyvéből* = [SZGY, 114–124]
A római király választása és koronázása Frankfurtban = [SZGY, 134–137]
A Német-római Birodalom megszűnése, 1806 = [Diószegi 64–65]

A porosz királyság

- Frigyes Vilmos a katonai fegyelemről, 1713* = [SZGY, 99–100]
II. Frigyes porosz király 1752-es politikai testamentuma = [SZGY, 111–114]
A hubertusburgi béke, 1763 = [SZGY, 132–134]

Nagy-Britannia

- Jogok törvények (Bill of Rights)* = [SZGY, 89–92]
Trónöröklési Törvény (1701) = [SZGY, 92–93]
Act of Union, 1707 = [SZGY, 95–97]
Értekezés a pártokról (1733–34) = [SZGY, 105–106]
A brit kormány és a miniszterelnök viszonya és felelőssége (1741) = [SZGY, 106–107]
Az illetéktörvény, 1765 = [SZGY, 146–147]
Az angol alkotmányról, 1765 = [SZGY, 147–149]
Parlament reformok Angliában, 1832 = [Diószegi 106–108]

Franciaország

- A párizsi béke, 1763* = [SZGY, 129–132]
Rendelet a legfelsőbb tanácsok felállításáról, 1771 = [SZGY, 154–155]
A cambrai-i plébánosok levele, 1774 = [SZGY, 237]
A „filozófusok összeesküvése” = [SZGY, 243–246]
A francia vidéki életről = [SZGY, 332–333]
Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata = <http://mek.oszk.hu/00000/00056/html/228.htm>
Szemelvények = Burke 1990 (honlapon!)]

Spanyolország

- Aranda gróf titkos memoranduma III. Károlyhoz, 1783* = [SZGY, 157–160]
Spanyolország hanyatlásáról, 1724 = [SZGY, 322–324]

A felvilágosodás formái

- Az edinburghi Select Society leírása (1754–1794)* = [SZGY, 161–164]
A nagy macskamészárlás = Darnton 1987, 127–168 (honlapon!)]
II. József jellemzése, 1790 = [SZGY, 169–174]
A szabadkőműves-alkotmányból = [SZGY, 100–105]
A szabadkőművesség elleni beadvány Spanyolországban, 1751 = [SZGY, 108–110]

Tájékoztató szakirodalom tematikus bontásban

Általános és összefoglaló munkák

Boškowska, Nada (ed.): Die Frühe Neuzeit in der Geschichtswissenschaft. Paderborn, Wien, 1997.

Braudel, Fernand: A Földközi-tenger és a mediterrán világ II. Fülöp korában. I–III. k. Bp., 1996.

Chaunu, Pierre: A klasszikus Európa. Bp., 1971.

Gonda Imre–Niederhauser Emil: A Habsburgok. Egy európai jelenség. Bp., 1998.

Guitman Barnabás: Hol a határ? Korszakok rétegződése, illúzió és folytonosság. In: Utak a Teleki térről. Szerk.: Szekér Nóra, Kávássy János, Nagymihály Zoltán, Lakitelek, Antológia, 2018, 113–122.

Guitman Barnabás–Korpás Zoltán–Tóth Ferenc–B. Szabó János: A magyarországi török várháborúk nemzetközi háttere, 1547–1556. Világtörténet 9(2019)2 253–294.

Hajnal István: Az újkor története. Bp. 1988. Egyetemes történet III. (Reprint)

Handbuch der Geschichte der Internationalen Beziehungen II., III.

Kennedy, Paul: Nagy hatalmak tündöklése és bukása. Gazdasági változások és katonai konfliktusok 1500–2000. Bp., 1992.

Képes György (szerk.): Az abszolút monarchia. Bp., 2011.

Kis Gergely–Radó Bálint–Sashalmi Endre: Abszolutizmus és isteni jogalap. Bp., 2006.

Kissinger, Henry: Világrend. Bp., 2014. (elsősorban 9–56 oldalak)

Schilling, Heinz: Az európai hatalmi rendszer 1600 körül - a kora újkori felekezeti fundamentalizmus és annak meghaladása. Történelmi Szemle 45(2003), 201–212.

Pounds, Norman J. G.: Európa történeti földrajza. Bp., 1997.

Egyes országok története

Burke, Peter: The fabrication of Louis XIV. London, 2011.

Duby, Georges (szerk.): Franciaország története. Bp., 2005.

Engelmann, Bernd: Poroszország. A lehetőségek hazája. Bp. 1986.

Evans, Robert: The Making of the Habsburg Monarchy 1550-1700. Oxford, 1979.

Font Mária–Krausz Tamás–Niederhauser Emil–Szvák Gyula: Oroszország története. Bp., 1997.

Fulbrook, Mary: Németország története. Bp., 1993.

García de Cortázar, Fernando–González Vesga, José Manuel: Spanyolország története. Bp., 2001.

Guitman Barnabás: Fejezetek a schmalkaldeni háború történetéből. Világtörténet (2014)/2 295–317.

Hahner Péter: Franciaország története. Bp., 2002.

Hamann, Brigitte: Habsburg lexikon. Bp., 1990.

Harder, Harry: Olaszország rövid története. Bp., 1992.

Lockhart, Paul Douglas: Sweden in the Seventeenth Century. Palgrave 2004.

Stollberg-Rilinger, Barbara: Das Heilige Römische Reich Deutscher Nation. Vom Ende des Mittelalters bis 1806. Verlag C. H. Beck, 2006.

Szántó György Tibor: Anglikán reformáció, angol forradalom. Bp., 2000.

Szántó György Tibor: Anglia története. Bp., 1987.

Szarka, László (szerk.): Csehország a Habsburg Monarchiában, Bp., 1989.

Székely Györy: Cseh- és Lengyelország a késő középkorban. A Habsburgok felemelkedése. In.

Klanczay Gábor (szerk.): Európa Ezer éve. A középkor. III. k. Bp., 2004, 258–269.

Szokolay Katalin: Lengyelország története. Bp., 1997.

Topolsky, Jerzy: Lengyelország története. Bp., 1989.

Tusor Péter: A barokk pápaság (1600–1700). Bp., 2004.

Wittmann Tibor: Németalföld aranykora. Bp., 1965.

Zöllner, Erich: Ausztria története. Bp. 1998.

Gazdaság, technika, társadalom, népesedés

Benevolo, Leonardo: A város Európa történetében. Bp. 1994.

Braudel, Fernand: Anyagi kultúra, gazdaság és kapitalizmus XV–XVIII. század. A mindennapi élet struktúrái: a lehetséges és a lehetetlen. Bp., 2004.

Cameron, Rondo: A világgazdaság rövid története. Bp., 1994.

Diederiks, Herman A. (et al.): Nyugat-európai gazdaság- és társadalomtörténet. Bp., 1995.

Livi-Bacci, Massimo: A világ népességének rövid története. Osiris, Bp., 1999.

Reformáció, felekezetszerveződés

Friedenthal, Richard: Luther élete és kora. Bp., 1983.

Gárdonyi Máté: Bevezetés a Katolikus Egyház történetébe. Bp., 2006.

Klueting, Harm: Das konfessionelle Zeitalter. Europa zwischen Mittelalter und Moderne. Darmstadt, 2007.

***MacCulloch, Diarmaid*: A reformáció története. Bp., 2011.**

McGrath, Alister E.: Kálvin. A nyugati kultúra formálódása. Bp., 1996.

***Reinhard, Wolfgang*: Felekezet és felekezetszerveződés Európában. A tudományos diskurzus fejlődési folyamatai, Bp., Gondolat, 2017. (Collectanea studiorum et textuum)**

Szántó Konrád: A katolikus egyház története. II. k. Bp., 1985.

Timkó Imre: Keleti kereszténység, keleti egyházak. Bp., 1971.

Kultúrtörténet

Burke, Peter: Népi kultúra a kora újkorban Európában. Bp., 1991.

***Friedell, Egon*: Az újkor kultúra története. több kiadás, több kötet**

***Imhof, Arthur E*: Elveszített világok. Hogyan gyűrték le eleink a mindennapokat ... Bp., 1992.**

Kelényi György: A barokk művészete. Bp., 1985.

Kelényi György: A manierizmus. Bp., 1995.

Nyíri Tamás: A filozófiai gondolkodás fejlődése. Bp., 1973.

Pevsner, Nikolaus: Az európai építészet története. Bp., 1972.

Seligman, Kurt: Mágia és okkultizmus az európai gondolkodásban. Bp., 1987.

***Sévilla, Jean*: Történelmileg inkorrekt. Bp., 2013. (Galilei, az egyház és a tudomány 73-96)**

Strauss, Leo-Cropsy, Joseph (szerk.): A politikai filozófia története. Bp., 1994.

Az oszmán birodalom

Fodor Pál: A szultán és az aranyalma. Tanulmányok az oszmán-török történelemből. Bp., 2001.

Hegy Klára-Zimányi Vera: Az oszmánok Európában. Bp., 1986.

Lewis, Bernard: Isztambul és az oszmán civilizáció. Bp., 1981.

Zimányi Vera: Lepanto 1571. Bp., 1983.

Gyarmatok, Amerika

Anderle Ádám: Latin-Amerika története. Bp., 1998.

Bitterli, Urs: „Vadak” és „civilizáltak”. Bp., 1982.

Boorstin, Daniel J.: Az amerikaiak. Bp., 1991.

Wittmann Tibor: Latin-Amerika története. Bp., 1971.

Wolf, Eric R.: Európa és a történelem nélküli népek. Bp., 1995.